ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **B. T.,** zastoupen JUDr. Pavlem Sadílkem, advokátem, se sídlem Stará cesta 425, Plasy, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 10. 2017, č. j. 60 Az 61/2017 – 22.

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Pavlu Sadílkovi, advokátovi, **se nepřiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

[1] Podanou žalobou se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí ze dne 7. 9. 2017, č. j. OAM 128/LE-LE05-LE24-2017, jímž žalovaný rozhodl, že se žalobci neuděluje mezinárodní ochrana podle § 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů. Současně žalobce požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů, a to Mgr. Ing. Jakuba Backy, advokáta, se sídlem Šlejnická 1547/13, Praha 6. Tento návrh odůvodnil tím, že navržený advokát se zabývá cizineckým a azylovým právem, podílí se na zajištění právní pomoci v zajišťovacích zařízeních pro cizince, s případem byl seznámen a je proto schopen poskytnout účinnou ochranu právům žalobce.

[2] Krajský soud usnesením ze dne 4. 10. 2017, č. j. 60 Az 61/2017 – 22, ustanovil zástupcem žalobce advokáta JUDr. Pavla Sadílka. K návrhu žalobce na ustanovení

požadovaného zástupce Mgr. Ing. Jakuba Backy krajský soud poukázal na rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 – 141, publ. pod č. 1995/2010 Sb. NSS, s tím, že volil vhodného zástupce ve vztahu k aktuálnímu místu pobytu žalobce, kterým je ZZC B., tedy advokáta, který sídlí v blízkosti uvedeného zařízení. Tímto byla zohledněna i skutečnost, že žalobce předal svou žalobu k poštovní přepravě v závěru lhůty k jejímu podání, tedy k doplnění žalobních bodů má pouhé čtyři dny a ustanovený zástupce jej bude muset navštívit v ZZC obratem.

II.

[3] Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost. V ní uvedl, že advokát Mgr. Ing. Jakub Backa pravidelně dojíždí do ZZC B. a je tak připraven mu poskytovat účelnou právní pomoc. Tento advokát byl rovněž s věcí seznámen, a stěžovatel se tedy domnívá, že by mu byl schopen poskytnout právní pomoc efektivněji než ustanovený zástupce JUDr. Pavel Sadílek. V kontaktu s Mgr. Ing. Jakubem Backou stěžovatel byl již vícekrát a stále je, když tento pravidelně navštěvuje ZZC B. za účelem poskytování bezplatné právní pomoci a konzultací. Argument o bližší vzdálenosti nemůže obstát, jelikož se zastoupením Mgr. Ing. Jakubem Backou nejsou spojeny žádné náklady týkající se cestovného, neboť tento do ZZC B. dojíždí často a cestovní náklady si nikdy neúčtuje. Vzhledem k tomu, že k tomuto advokátovi má stěžovatel vybudovanou důvěru a jeho ustanovení ani s sebou nenese zbytečné náklady, nebyly dány žádné rozumné důvody pro to, aby mu nebyl ustanoven.

III.

[4] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že tato směřuje výhradně do procesního postupu krajského soudu. Proto posouzení důvodnosti a správnosti napadeného usnesení ponechává na úvaze Nejvyššího správního soudu s tím, že k dané problematice je k dispozici ustálená judikatura tohoto soudu.

IV.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Podstatou kasační stížnosti je nesouhlas stěžovatele s tím, že mu krajský soud ustanovil jiného zástupce z řad advokátů, než kterého on sám navrhoval.

[8] Rozšířený senát v rozsudku ze dne 21. 9. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 – 141, publ. pod č. 1995/2010 Sb. NSS, konstatoval, že § 35 odst. 8 s. ř. s., stanovící, že navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát, je konkrétním projevem ústavně zaručeného širšího práva na právní

pomoc v řízení před soudy (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a je nezbytné pro zachování principu rovnosti účastníků v jejich procesním postavení a možnostech.

[9] V návaznosti na výše uvedené rozšířený senát zdůraznil, že *„vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namístě především tehdy, bude-li takový návrh opřen o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem (...). Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem, vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být dle rozšířeného senátu například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí.“*

[10] Shora uvedené však má podle rozšířeného senátu také své limity. *„Právo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce totiž nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám (například díky tomu, že často vystupuje v médiích, nebo že se jako advokát těší vynikající pověsti). Další meze práva na ustanovení konkrétního zástupce pak zcela jistě musí existovat pro případ možného zneužití předmětného práva (opakované změny návrhu na konkrétního zástupce, zneužití práva na ustanovení konkrétního zástupce jako obstrukčního prostředku pro řízení před soudem apod.).“*

[11] Rozšířený senát tak shrnul, že v situacích, kdy *„navrhne účastník řízení ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak je namístě zpravidla takovému návrhu vyhovět. Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu. Takovými situacemi, kdy nebude vhodné návrhu na ustanovení konkrétního zástupce vyhovět, bude například to, že vzhledem k místu konání soudního řízení či k místu pobytu účastníka řízení by komunikace zástupce se soudem, s účastníkem řízení či s jinými osobami narážela na neúměrné obtíže, nebo to, že navrhovaný zástupce je toho času zaneprázdněn poskytováním právní pomoci jiným osobám a není schopen se věci účastníka řízení věnovat s potřebnou péčí.“* Je nicméně třeba trvat na tom, že pokud soud návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.

[12] V žalobě stěžovatel požádal o ustanovení konkrétního advokáta Mgr. Ing. Jakuba Backy s odůvodněním, že tento se zabývá cizineckou agendou a je s případem stěžovatele

seznámen, neboť jej zastupoval v řízení o žalobě proti rozhodnutí o zajištění. V kasační stížnosti pak argumentuje tím, že uvedený advokát pravidelně dojíždí do Zařízení pro zajištění cizinců B., přičemž si neúčtuje cestovní náklady, a má důvěru cizinců (včetně jeho vlastní).

[13] Byť stěžovatel operuje vztahem důvěry až v řízení o kasační stížnosti, je zřejmé, že pokud účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí právě z tohoto důvodu. Jak již bylo výše předestřeno, vztah důvěry mezi advokátem a jeho klientem rozšířený senát zdejšího soudu považuje za rozumný a principiálně věcně oprávněný důvod pro to, aby návrhu na ustanovení takového advokáta mohlo být vyhověno. Je však třeba zdůraznit, že stěžovatel v kasační stížnosti důvěru k navrhovanému advokátu spojuje především s důvěrou, kterou požívá u cizinců, s ohledem na jeho specializaci na cizineckou problematiku. V souladu s názorem rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu nelze za rozumný a věcně oprávněný důvod návrhu na ustanovení konkrétního zástupce považovat pouze skutečnost, že takový zástupce je všeobecně znám mezi cizinci a těší se mezi nimi vynikající pověsti, protože se v zařízeních pro zajištění cizinců pohybuje a s cizinci se dostává do kontaktu prostřednictvím případného dobrovolného předběžného poradenství.

[14] I za situace, kdy se žádost o ustanovení konkrétního advokáta opírá o rozumné a věcně oprávněné důvody, mohou být důvodem pro nevyhovění takovému návrhu okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním těchto rozumných a věcně oprávněných důvodů. V nyní posuzované věci může podle názoru zdejšího soudu nad stěžovatelem uváděnými důvody jeho návrhu převážit snaha o rovnoměrné zatížení advokátů ustanovovaných *ex offo* v cizineckých věcech. Nejvyšší správní soud přitom ve své judikatuře dospěl k závěru, že samo o sobě nerovnoměrné ustanovování advokátů považuje za natolik závažnou skutečnost ve smyslu rozsudku rozšířeného senátu, která odůvodňuje ustanovení jiného zástupce. Kasační soud totiž zastává názor, že pokud by byl pouze jediný advokát ustanovován na návrh každého cizince, vedl by takový postup k neakceptovatelné monopolizaci právních služeb poskytovaných *ex offo* v oblasti cizinecké agendy (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2016, č. j. 9 Azs 19/2016 – 18, ze dne 15. 4. 2016, č. j. 9 Azs 64/2016 – 21, ze dne 1. 6. 2016, č. j. 9 Azs 111/2016 – 54, ze dne 3. 6. 2016, č. j. 10 Azs 109/2016 – 54, ze dne 14. 9. 2016, č. j. 8 Azs 182/2016 – 34, nebo rozsudky stejného soudu ze dne 31. 10. 2016, č. j. 3 As 171/2016 – 21, a ze dne 29. 6. 2017, č. j. 9 As 98/2017 - 24).

[15] V daném případě Nejvyšší správní soud rovněž neshledal, že by výběr konkrétního zástupce byl výsledkem ničím neomezené soudcovské libovůle. Soudy při výběru zástupce v praxi zohledňují zejména dopravní vzdálenost bydliště nebo sídla zástupce od místa pobytu účastníka, jakož i povahu řízení, pro něž je zástupce ustanoven (viz například rozsudek tohoto soudu ze dne 28. 8. 2013, č. j. 4 Ads 67/2013 – 21). Nejvyšší správní soud z obsahu napadeného usnesení zjistil, že při výběru zástupce krajský soud postupoval shodným způsobem, neboť zohlednil především relativní blízkost (cca 30 km) sídla ustanoveného zástupce (Plasy) ve vztahu k aktuálnímu místu pobytu stěžovatele (ZZC B.), a to zejména s ohledem na velmi krátkou lhůtu pro doplnění žaloby o chybějící žalobní body (4 dny). V zájmu stěžovatele tedy upřednostnil advokáta sídlícího v blízkosti ZZC B., tedy snáze dostupného. V této souvislosti zdejší soud z obsahu soudního spisu dále zjistil,

že ustanovený zástupce JUDr. Pavel Sadílek stěžovatele dne 24. 10. 2017 navštívil v ZZC B. Stěžovatel s ním nejprve odmítl komunikovat s tím, že jej v řízení bude zastupovat Mgr. Ing. Jakub Backa. Tento advokát, který byl rovněž shodou okolností přítomen v ZZC B., však na místě odmítl zastupování stěžovatele a sdělil, že žalobu doplňovat nebude. Stěžovatel proto následně souhlasil s tím, aby ustanovený zástupce žalobu doplnil, což tento v soudem stanovené lhůtě učinil. Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že postupem krajského soudu, který stěžovateli ustanovil zástupcem jiného advokáta, než kterého on sám navrhoval, nebyl stěžovatel zkrácen na svých procesních právech.

[16] Pro úplnost Nejvyšší správní soud uvádí, že si je vědom rozsudku ze dne 14. 7. 2017, č. j. 5 As 135/2017 – 25, kterým zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě, jímž byl jinému žalobci ustanoven zástupce z řad advokátů a současně byl zamítnut jeho návrh na ustanovení advokáta Mgr. Jindřicha Lechovského. V tomto případě však bylo důvodem zrušení napadeného usnesení jeho nedostatečné odůvodnění a dále skutečnost, že cizinec s ustanoveným advokátem nespolupracoval, z čehož zdejší soud dovodil, že vůbec nedošlo k vytvoření vztahu důvěry mezi advokátem a jeho klientem. Vzhledem k těmto odlišnostem neshledal Nejvyšší správní soud v nyní posuzovaném případě důvod pro postup podle § 17 s. ř. s. (postoupení věci rozšířenému senátu).

[17] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[18] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

[19] Ustanovenému zástupci stěžovatele Nejvyšší správní soud nepřiznal odměnu za zastupování, neboť z obsahu soudního spisu nevyplývá, že by učinil nějaký úkon, za který náleží odměna podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. listopadu 2017

Mgr. David Hipšr
předseda senátu